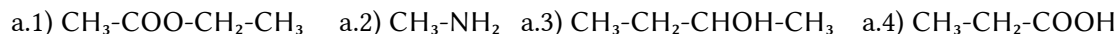

Química orgánica

◇ CUESTIÓNS

● Formulación/Nomenclatura

1. a) Nomea os seguintes compostos e identifica e nomea os grupos funcionais presentes en cada un deles:

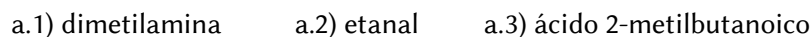

(A.B.A.U. ord. 19)

Solución:

Fórmula	Nome	Tipo	Grupo funcional
a.1) $\text{CH}_3\text{-COO-CH}_2\text{-CH}_3$	etanoato de etilo	éster	-COO- acilo
a.2) $\text{CH}_3\text{-NH}_2$	metilamina	amina	-NH ₂ amino
a.3) $\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-CHOH-CH}_3$	butan-2-ol	alcohol	-OH hidroxilo
a.4) $\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-COOH}$	ácido propanoico	ácido carboxílico	-COOH carboxilo

2. a) Escribe a fórmula semidesenvolvida de:

Nomea:

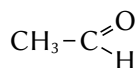
(A.B.A.U. extr. 18)

Solución:

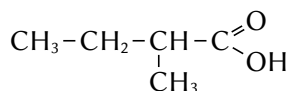
a.1) Dimetilamina:

a.2) Etanal:

a.3) Ácido 2-metilbutanoico:

a.4) $\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-O-CH}_2\text{-CH}_3$:

etoxietano o dietiléter

a.5) $\text{CH}_3\text{-CH(CH}_3\text{)-CO-CH}_2\text{-CH(CH}_3\text{)-CH}_3$:

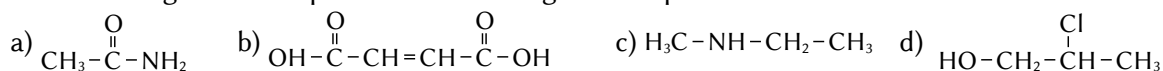
2,5-dimetilhexan-3-ona

a.6) CH_3Cl :

clorometano

● Isomería

1. Nomea os seguintes compostos e razoa se algún deles presenta isomería xeométrica.

(A.B.A.U. extr. 24)

Solución:

a) $\text{CH}_3\text{-}\overset{\text{O}}{\parallel}\text{C-NH}_2$: etanamida

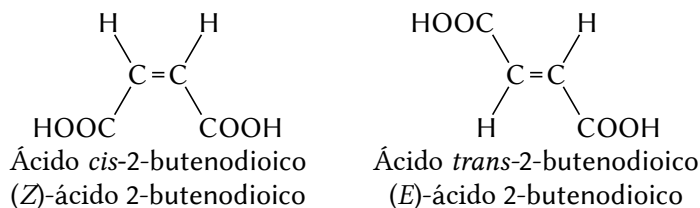
b) $\text{OH-}\overset{\text{O}}{\parallel}\text{C-CH=CH-}\overset{\text{O}}{\parallel}\text{C-OH}$: ácido 2-butenodioico

c) $\text{H}_3\text{C-NH-CH}_2\text{-CH}_3$: etilmetilamina

d) $\text{HO-CH}_2\text{-}\overset{\text{Cl}}{\text{CH}}\text{-CH}_3$: 2-cloropropan-1-ol

Un composto terá isomería xeométrica (cis-trans), se ten polo menos un dobre enlace no que os grupos unidos a cada carbono do dobre enlace sexan distintos.

O único composto que ten isomería xeométrica é o ácido 2-butenodioico:

2. Dadas as seguintes parellas de moléculas, nomea ou formula cada especie segundo corresponda, e razoza se en cada parella as moléculas son isómeros entre si, e de ser o caso, indique o tipo de isomería:

- a) Acetato de metilo e $\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-COOH}$
 b) $\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-CH}_2\text{OH}$ e propan-2-ol

(A.B.A.U. ord. 24)

Solución:

a) Acetato de metilo: $\text{CH}_3\text{-C}\begin{array}{l} \text{=O} \\ \diagdown \\ \text{O-CH}_3 \end{array}$ éster

$\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-COOH}$ ácido propanoico ácido carboxílico

Son isómeros de función: teñen a mesma fórmula molecular, pero difiren na súa función química ou grupo funcional.

b) $\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-CH}_2\text{OH}$ propan-1-ol
 propan-2-ol $\text{CH}_3\text{-CH}\begin{array}{l} \text{-CH}_3 \\ | \\ \text{OH} \end{array}$

Son isómeros de posición: teñen a mesma fórmula molecular e a mesma cadea de carbonos, pero difiren na posición dun grupo funcional na cadea.

3. Escribe as fórmulas semidesenvolvidas dos seguintes compostos, nomee o seu grupo funcional, e xustifique se algún deles presenta isomería óptica:

- a) ácido 3-pentenoico,   b) 2-hidroxipropanal,   c) etanoato de metilo   d) propino.

(A.B.A.U. extr. 23)

Solución:

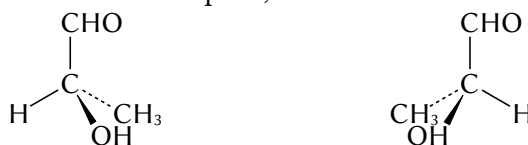
a) Ácido 3-pentenoico: $\text{CH}_3\text{-CH=CH-CH}_2\text{-C}\begin{array}{l} \text{=O} \\ \diagdown \\ \text{OH} \end{array}$ grupo carboxilo (-COOH)

b) 2-Hidroxipropanal: $\text{CH}_3\text{-CH}\begin{array}{l} \text{-C=O} \\ | \\ \text{OH} \end{array}$ grupo hidroxilo (-OH) e grupo carbonilo (-CHO)

c) Etanoato de metilo: $\text{CH}_3\text{-C}\begin{array}{l} \text{=O} \\ \diagdown \\ \text{O-CH}_3 \end{array}$ grupo acilo (-COO-)

d) Propino: $\text{CH}_3\text{-C}\equiv\text{CH}$ grupo etinilo (-C≡CH)

O 2-hidroxipropanal presenta isomería óptica porque o carbono 2 é un carbono asimétrico (quiral). Está unido a catro substituíntes diferentes: metilo (-CH₃), hidróxeno (-H), hidroxilo (-OH) e carbonilo (-CHO). Ten dous isómeros ópticos que son imaxes no espello, chamados enantiómeros.

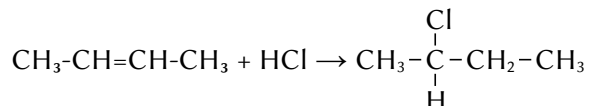

4. a) Xustifica se a seguinte afirmación é verdadeira ou falsa:
O $\text{CH}_3\text{-CH=CH-CH}_3$ reacciona con HCl para dar un composto que non presenta isomería óptica.
b) Escribe as fórmulas semidesenvolvidas e nomea os isómeros xeométricos do 2,3-dibromobut-2-eno.
(A.B.A.U. ord. 23)

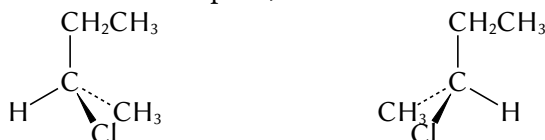
Solución:

a) Falsa.

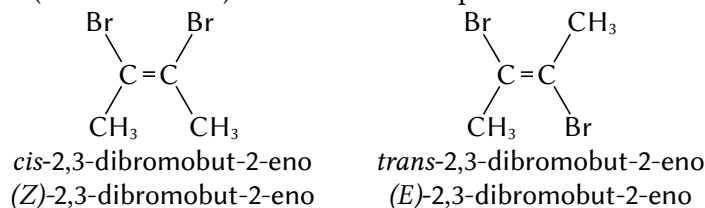
O composto $\text{CH}_3\text{-CH=CH-CH}_3$ é o 2-buteno, que pode reaccionar con HCl para dar 2-clorobutano ($\text{CH}_3\text{-CHCl-CH}_2\text{-CH}_3$) seguindo a regra de Markovnikov. Trátase dunha reacción de adición.

O 2-clorobutano presenta isomería óptica porque o carbono 2 é un carbono asimétrico (quiral). Está unido a catro substituíntes diferentes: metilo ($\text{CH}_3\text{-}$), hidróxeno (H-), cloro (Cl-) e etilo ($\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-}$). Ten dous isómeros ópticos que son imaxes no espello, chamados enantiómeros.

b) O 2,3-dibromobut-2-eno ten isomería xeométrica porque cada un dos carbonos do dobre enlace están unidos a grupos diferentes (bromo e metilo). Os seus isómeros poden chamarse *cis* e *trans* ou *Z* e *E*.

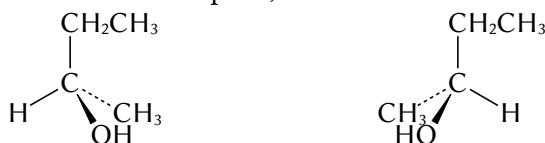

5. Nomea os seguintes compostos, razoa cales presentan algún tipo de isomería e noméaa:
 $\text{CH}_2=\text{CH-CH}_3$ $\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-CHOH-CH}_3$ $\text{CH}_3\text{-CH=CH-COOH}$ $\text{CH}_3\text{-CHCl-CH}_3$
(A.B.A.U. extr. 20)

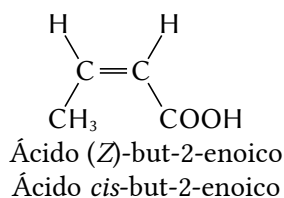
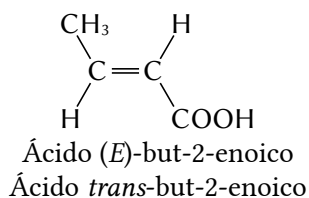
Solución:

$\text{CH}_2=\text{CH-CH}_3$: prop-1-eno
 $\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-CHOH-CH}_3$: butan-2-ol
 $\text{CH}_3\text{-CH=CH-COOH}$: ácido but-2-enoico
 $\text{CH}_3\text{-CHCl-CH}_3$: 2-cloropropano

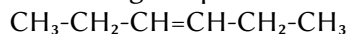
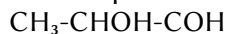
O butan-2-ol, $\text{CH}_3\text{-}\overset{\text{OH}}{\underset{\text{H}}{\text{C}}}\text{-CH}_2\text{-CH}_3$, ten isomería óptica porque o carbono 2 é asimétrico. Está unido a catro grupos distintos: hidróxeno (-H), etilo ($\text{-CH}_2\text{-CH}_3$), hidroxilo (-OH) e metilo (-CH_3). Ten dous isómeros ópticos que son imaxes no espello, chamados enantiómeros.

Do ácido but-2-enoico existen dous isómeros xeométricos, que se poden chamar *cis* e *trans* ou *Z* e *E*.

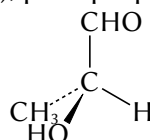
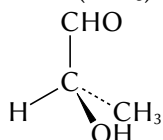
6. a) Nomea os seguintes compostos e xustifica se presentan algún tipo de isomería e de que tipo:

(A.B.A.U. ord. 20)

Solución:

$\text{CH}_3\text{-CHOH-COH}$: 2-hidroxipropanal. O carbono 2 é asimétrico (está unido a catro grupos distintos: hidróxeno (-H), hidroxilo (-OH), metilo (-CH₃) e carbonilo (-CHO), polo que presenta isomería óptica.

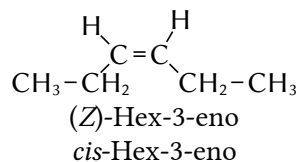
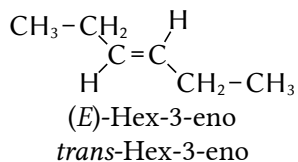
Ademais pode ter isómeros de función como

$\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-COOH}$: ácido propanoico

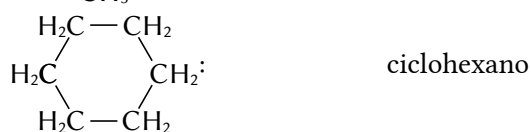
$\text{CH}_3\text{-COO-CH}_3$: etanoato de metilo

$\text{CH}_2\text{OH-CH=CHOH}$: propeno-1,3-diol.

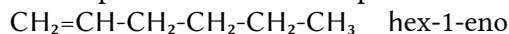
$\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-CH=CH-CH}_2\text{-CH}_3$: hex-3-eno, ten un dobre enlace entre os carbonos 3 e 4, e cada un deles está unido a dous grupos distintos: hidróxeno (-H) e etilo (-CH₂-CH₃). Existen dous isómeros xeométricos, que se poden chamar *cis* e *trans* ou *Z* e *E*.

Ademais pode ter isómeros de cadea como:

Tamén presenta isómeros de posición:

7. b) Para os compostos:

b.1.1) 2-pentanol

b.1.2) dietiléter

b.1.3) ácido 3-metilbutanoico

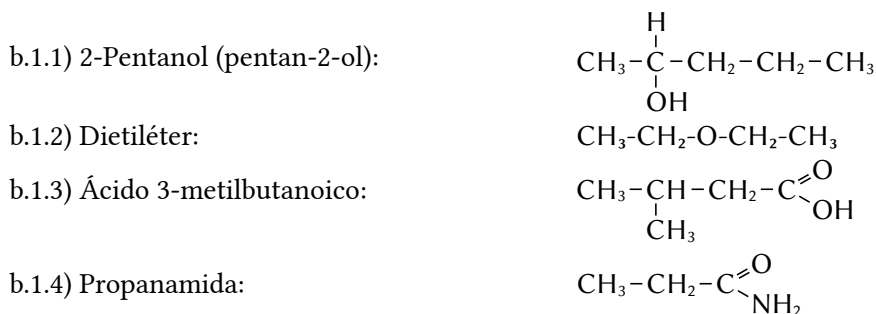
b.1.4) propanamida:

b.1) Escribe as súas fórmulas semidesenvolvidas.

b.2) Razona se algún pode presentar isomería óptica.

(A.B.A.U. ord. 18)

Solución:

b.2) Presenta isomería óptica o pentan-2-ol porque ten un carbono asimétrico. O carbono 2 está unido a catro grupos distintos: metilo (-CH₃), hidróxeno (-H), hidroxilo (-OH) e propilo (-CH₂-CH₂-CH₃).

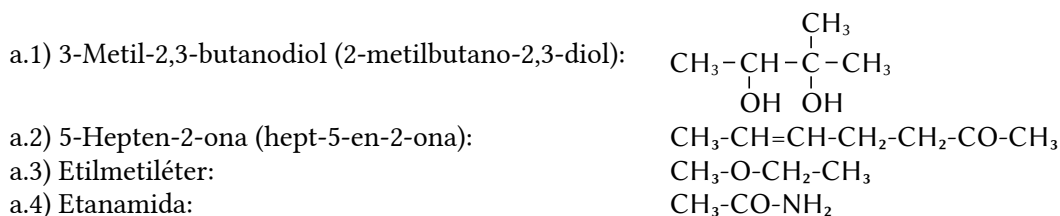
8. a) Escribe a formula semidesenvolvida dos seguintes compostos:

a.1) 3-metil-2,3-butanodiol a.2) 5-hepten-2-ona a.3) etilmetiléter a.4) etanamida

b) Indica se o ácido 2-hidroxipropanoico presenta carbono asimétrico e representa os posibles isómeros ópticos.

(A.B.A.U. extr. 17)

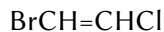
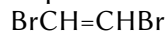
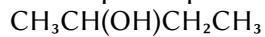
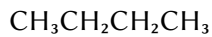
Solución:

b) O ácido 2-hidroxipropanoico,
$$\begin{array}{c} \text{OH} \\ | \\ \text{CH}_3-\text{C}-\text{COOH} \\ | \\ \text{H} \end{array}$$
, ten un carbono asimétrico. O carbono 2 está unido a catro grupos distintos: metilo (-CH₃), hidróxeno (-H), hidroxilo (-OH) e carboxilo (-COOH). Os isómeros ópticos son:

9. b) Xustifica cal dos seguintes compostos presenta isomería óptica:

(A.B.A.U. ord. 17)

Solución:

b) A isomería óptica preséntana os compostos que teñen algún carbono asimétrico.

O butan-2-ol,
$$\begin{array}{c} \text{OH} \\ | \\ \text{CH}_3-\text{C}-\text{CH}_2-\text{CH}_3 \\ | \\ \text{H} \end{array}$$
, ten isomería óptica porque o carbono 2 é asimétrico. Está unido a catro

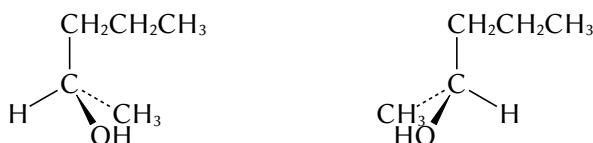
grupos distintos: hidróxeno (-H), etilo (-CH₂-CH₃), hidroxilo (-OH) e metilo (-CH₃). Ten dous isómeros ópticos que son imaxes no espello, chamados enantiómeros.

O ácido 2-aminopropanoico, $\text{CH}_3-\overset{\text{NH}_2}{\underset{\text{H}}{\text{C}}}-\text{COOH}$, ten isomería óptica porque o carbono 2 é asimétrico. Está unido a catro grupos distintos: hidróxeno (-H), amino (-NH₂), metilo (-CH₃) e carboxilo (-COOH). Ten dous isómeros ópticos.

O pentan-2-ol, $\text{CH}_3-\overset{\text{OH}}{\underset{\text{H}}{\text{C}}}-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{CH}_3$, ten isomería óptica porque o carbono 2 é asimétrico. Está unido a catro grupos distintos: hidróxeno(-H), hidroxilo (-OH), propilo (-CH₂-CH₂-CH₃) e metilo (-CH₃). Ten dous isómeros ópticos.

10. b) Escribe a fórmula semidesenvolvida e xustifica se algún dos seguintes compostos presenta isomería cis-trans:

- b.1) 1,1-dicloroetano   b.2) 1,1-dicloroeteno   b.3) 1,2-dicloroetano   b.4) 1,2-dicloroeteno

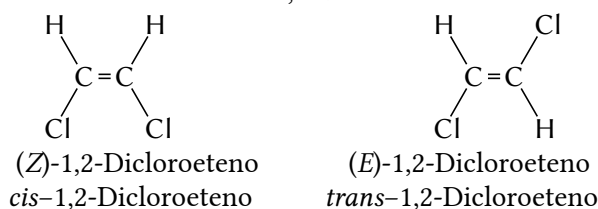
(A.B.A.U. extr. 19)

Solución:

- b.1) 1,1-Dicloroetano: $\text{CHCl}_2-\text{CH}_3$
 b.2) 1,1-Dicloroeteno: $\text{CCl}_2=\text{CH}_2$
 b.3) 1,2-Dicloroetano; $\text{CH}_2\text{Cl}-\text{CH}_2\text{Cl}$
 b.4) 1,2-Dicloroeteno: $\text{CHCl}=\text{CHCl}$

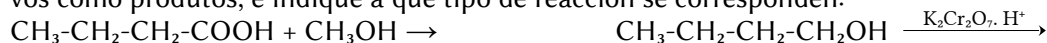
Un composto terá isomería xeométrica (cis-trans), se ten polo menos un dobre enlace no que os grupos unidos a cada carbono do dobre enlace sexan distintos.

O único composto que ten isomería xeométrica é o 1,2-dicloroeteno:

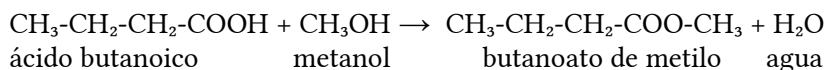
● Reaccións

1. Complete as seguintes reaccións nomeando todos os produtos orgánicos presentes nelas, tanto reactivos como produtos, e indique a que tipo de reacción se corresponden:

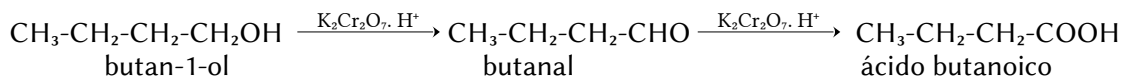

(A.B.A.U. extr. 22)

Solución:

É unha reacción de esterificación, que é un dos casos das reaccións de condensación.

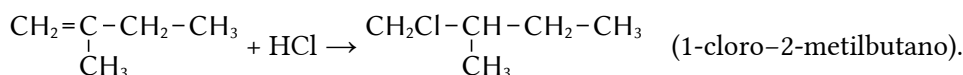
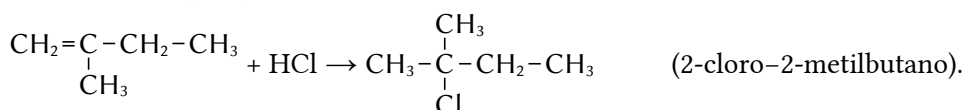
É unha reacción de oxidación. Os alcohois primarios oxidáanse primeiro a aldehidos e despois a ácidos carboxílicos.

2. Escribe a reacción que sucede cando o 2-metil-1-buteno reacciona con HCl, dando lugar a dous haloxenuros de alquilo. Nomea os compostos obtidos e indica razoadamente se algún deles presenta isomería óptica.

(A.B.A.U. ord. 22)

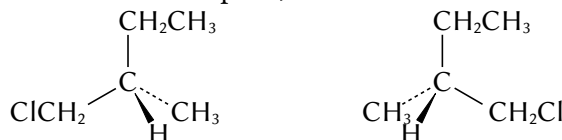
Solución:

Son reaccións de adición

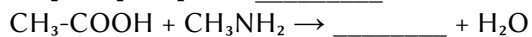
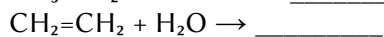
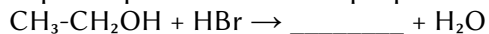

O 1-cloro-2-metilbutano-2 ten isomería óptica porque o carbono 2 é asimétrico. Está unido a catro grupos distintos: hidróxeno (-H), etilo (-CH₂-CH₃), clorometilo (-CH₂Cl) e metilo (-CH₃).

Ten dous isómeros ópticos que son imaxes no espello, chamados enantiómeros.

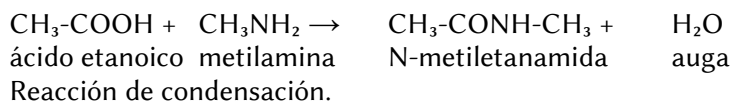
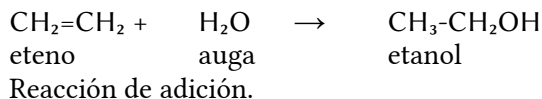
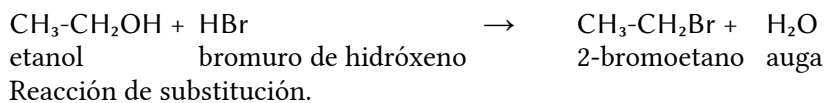

3. Completa as seguintes reaccións químicas orgánicas empregando as fórmulas semidesenvolvidas e indique o tipo de reacción ao que pertencen:

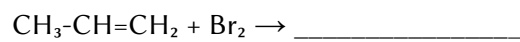
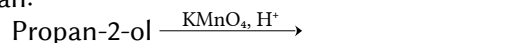

(A.B.A.U. extr. 21)

Solución:

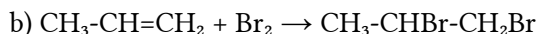
4. Completa as seguintes reaccións indicando o tipo de reacción e nomeando os produtos que se forman:

(A.B.A.U. ord. 21)

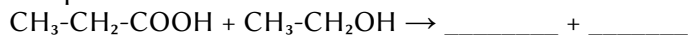
Solución:

É unha reacción de oxidación. Os alcohois secundarios oxidanse a cetonas. Prodúcese propanona.

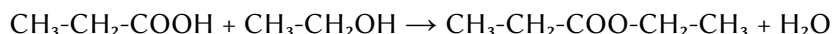

É unha reacción de adición. O produto é o 1,2-dibromopropano.

5. Completa as seguintes reaccións, identificando o tipo de reacción e nomeando os compostos orgánicos que se forman:

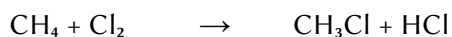

(A.B.A.U. ord. 20)

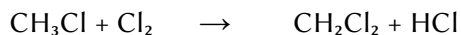
Solución:

Ácido propanoico   Etanol   Propanoato de etilo

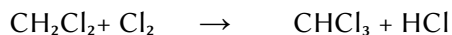
Reacción de esterificación.

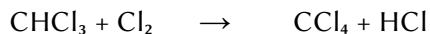
Metano   Clorometano

Clorometano   Diclorometano

Diclorometano   Triclorometano

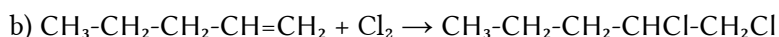
Triclorometano   Tetracloruro de carbono

Reaccións de substitución.

6. b) Completa a seguinte reacción: $\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-CH}_2\text{-CH=CH}_2 + \text{Cl}_2 \rightarrow$

Identifica o tipo de reacción e nomea os compostos orgánicos que participan nela.

(A.B.A.U. ord. 19)

Solución:

Pent-1-eno

1,2-Dicloropentano

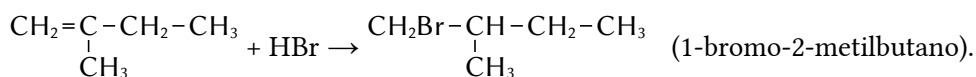
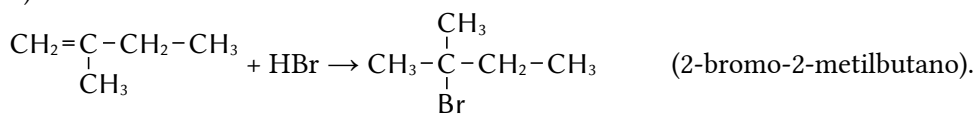
É unha reacción de adición.

7. b) O 2-metil-1-buteno reacciona co ácido bromhídrico (HBr) para dar dous haloxenuros de alquilo. Escribe a reacción que ten lugar indicando que tipo de reacción orgánica é, e nomeando os compostos que se producen.

(A.B.A.U. extr. 17)

Solución:

- b) Son reaccións de adición

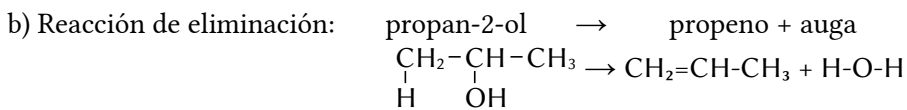

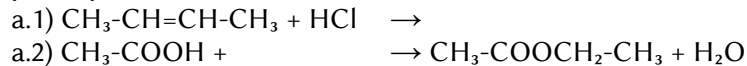
8. b) Dada a reacción: 2-propanol $\rightarrow$ propeno + auga, escribe as fórmulas semidesenvolvidas dos compostos orgánicos e identifica o tipo de reacción.

(A.B.A.U. ord. 18)

Solución:

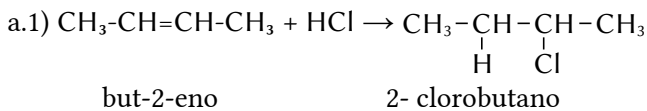

9. a) Completa e indica o tipo de reacción que ten lugar, nomeando os compostos orgánicos que participan nelas:

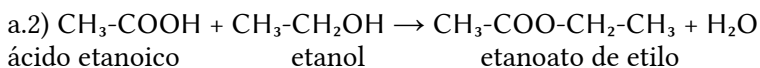

(A.B.A.U. extr. 18)

Solución:

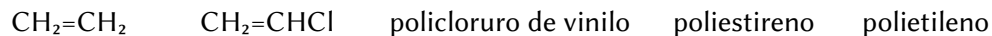
Reacción de adición.

Reacción de condensación.

● Polímeros

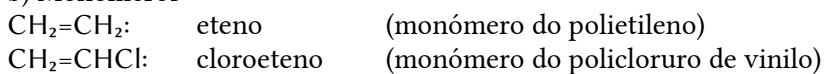
1. b) Nomea cada monómero, emparéllao co polímero ao que dá lugar e cita un exemplo dun uso doméstico e/ou industrial de cada un deles.

(A.B.A.U. extr. 19)

Solución:

b) Monómeros

Exemplos de uso de polímeros:

Policloruro de vinilo: illante cables eléctricos.

Poliestireno: illante térmico.

Polietileno: fabricación de envases.

2. b) Identifica o polímero que ten a seguinte estrutura: $\dots\text{CH}_2-(\text{CH}_2)_n-\text{CH}_2\dots$, indicando ademais o nome e a fórmula do monómero de partida.

(A.B.A.U. ord. 17)

Solución:

b) O polímero é o polietileno.

O monómero de partida é o eteno $\text{CH}_2=\text{CH}_2$ tamén chamado etileno.

Cuestións e problemas das [Probas de avaliación de Bacharelato para o acceso á Universidade](#) (A.B.A.U. e P.A.U.) en Galiza.

[Respostas](#) e composición de [Alfonso J. Barbadillo Marán](#).

Algúns cálculos fixéronse cunha [folla de cálculo](#) de [LibreOffice](#) do mesmo autor.

Algunhas ecuacións e as fórmulas orgánicas construíronse coa extensión [CLC09](#) de Charles Lalanne-Cassou.

A tradución ao/desde o galego realizouse coa axuda de [traducindote](#), e de o [tradutor da CIXUG](#).

Procurouse seguir as [recomendacións](#) do Centro Español de Metrología (CEM).

Consultouse ao Copilot de Microsoft Edge e tivéronse en conta algunhas das súas respostas nas cuestións.

Sumario

QUÍMICA ORGÁNICA

<u>CUESTIONES</u>	1
<u>Formulación/Nomenclatura</u>	1
<u>Isomería</u>	1
<u>Reacciones</u>	6
<u>Polímeros</u>	9

Índice de probas A.B.A.U.

2017.....	
1. (ord.).....	5, 9
2. (extr.).....	5, 8
2018.....	
1. (ord.).....	4, 9
2. (extr.).....	1, 9
2019.....	
1. (ord.).....	1, 8
2. (extr.).....	6, 9
2020.....	
1. (ord.).....	4, 8
2. (extr.).....	3
2021.....	
1. (ord.).....	7
2. (extr.).....	7
2022.....	
1. (ord.).....	7
2. (extr.).....	6
2023.....	
1. (ord.).....	3
2. (extr.).....	2
2024.....	
1. (ord.).....	2
2. (extr.).....	1